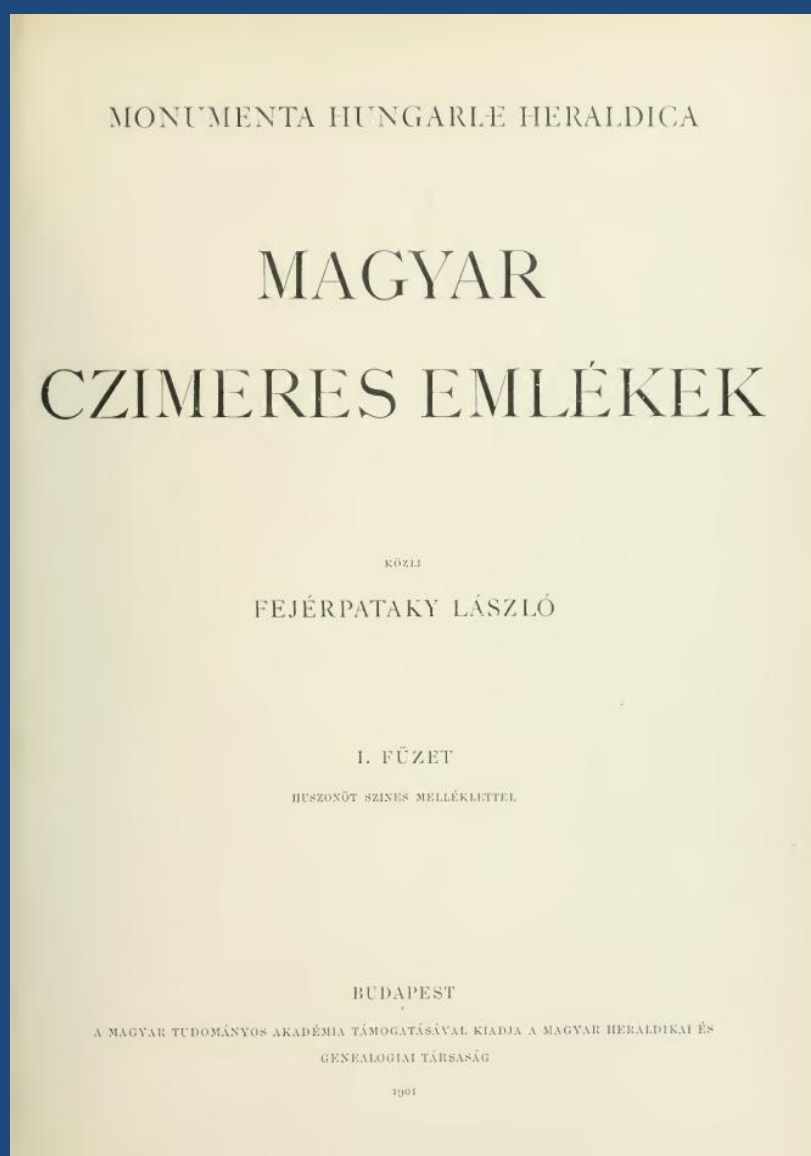

A MAGYAR CSALÁDTÖRTÉNET-KUTATÓ EGYESÜLET KIADVÁNYA

Fejérpataky László: *Magyar címeres emlékek*, Budapest, 1901

VII. évfolyam, 4. szám

2017

IMPRESSZUM

Matrikula

a

MAGYAR

CSALÁDTÖRTÉNET-KUTATÓ

EGYESÜLET

kiadványa

matrikula@macse.hu

Felelős kiadó: Dr. Kollega Tarsoly István
Szerkesztő: Dr. Hatvany Béla Csaba
Szaklektor (számítástechnika): Lerch János
Nyelvi lektor: Hirschler András

Megjelenik évente négyszer: március, június, szeptember és december hónapokban. A kiadvány szabadon és csakis díjmentesen terjeszthető. Kéziratokat a szerkesztő e-mail címére várunk legkésőbb a megjelenési hónap elsejéig. A cikkek tartalmáért, beleértve a cikkhez kapcsolódó képanyagot is, a szerzők felelnek.

VII. évfolyam 4. szám

© MACSE 2017

TARTALOM

Takács Zsuzsanna: <i>Vál: az Ürményiek hagyatéka</i>	1
Dr. George Berzsenyi: <i>A pannfalvi Juhászok találkozója</i>	16
Könyvismertetés	
Dr. Babós Lajos: <i>Arad felett beborult az ég</i>	31
Szerzőink figyelmébe	33
Matrikula 2017 tartalomjegyzék	35

Vál: az Ürményiek hagyatéka

Takács Zsuzsanna, Budapest (tzsuzsi54@gmail.com)

„Idegen dolgokkal foglalkozni és a magunkét elhanyagolni... megbocsáthatatlan hiba... Mi tehát az oka annak, hogy a magyar ifjúságot ebbe a hibába sodorjuk? Miért nem tanítjuk inkább úgy, hogy megismerje a hazai dolgokat? ... Vajon a haza története annyira szegény, hogy oly példák nélkül szűkölködik, melyek az ifjút... a haza szeretetére lelkesítik?”

(Idézet Ürményi József *Ratio Educationis* c.,
1777-ben felterjesztett munkájából)

Vál története dióhéjban

Fejér megye szívében található a Váli-völgy, közepén a kies Vál, mely település már az őseink bejövetele előtti évezredekben is lakott és népes hely volt. Erről tesznek tanúbizonyságot az ásatások és a földmunkák során talált leletek. Vál a névadója a régészetben világszinten ismert „váli kultúrának”. A honfoglalást követően a település az Árpád család birtokai közé tartozott. A köztudatban Árpád unokájáról kapta a nevét, de a tudomány jelen állása szerint Árpád unokájának a neve az olvasat szerint Fajsz vagy Falicsi. *Vinis Ferenc* egykori káplán a település nevét pedig a vallis = völgy szóra vezeti vissza. Jelentős településnek számított, 1166-ban már tizedet fizettek, és a Veszprémi Püspökséghez tartozott. IV. Béla uralkodása alatt a lakosok már hithű katolikusoknak vallották magukat. 1274 körül Váli Póka, 1353-ban Váli Tamás, 1388-ban Váli Péter, 1395-ben Váli Egyed volt a település ura. 1494-ben Somi Józsa temesi bán, majd 1518-ban Ákosházi Sárkány Ambrus birtokolja Vál felét. 1527-ben Sárkány Ferenc perbe fogta a birtokát elfoglaló Endrődi Somogyi Ferencet, a pert elveszítette, I. Ferdinánd a birtokot elvette és Székesfehérvárnak adományozta. ¹ A református vallás 1579-ben kezdett elterjedni a református Jakusits Ferenc győri várkapitány tulajdonlása alatt. A török hódoltságot követően 1728-1773-ig Vál a komáromi jezsuita rendház tulajdonát képezte. Az 1775. december 15-én kelt adománylevellel, Mária Terézia településünk későbbi legnagyobb alapítójának, Ürményi József státuszminiszternek adományozta Vált, aki azt mezővárosi rangra emelte. Az Ürményi család évszázados birtoklását követően 1878-ban Dreher Antal vásárolta meg a birtokot, majd azt fia, Dreher Jenő örökölte.

Vál, a második katonai felmérés térképe (1806-1869)

¹ <http://mek.oszk.hu/02000/02098/html/03fej.htm>

Vál műemlékei

Az Ürményi-kastély

Az U-alakú copf stílusú kastély az 1780-1800 évek között épült. Korábban az alsó szint a jezsuiták rendháza volt, majd Ürményi József építtetett rá még egy szintet. Klasszicista erkélyrácsa a budavári primási palota és az Országház u. 5. kapualj lunetta rácsával együtt kerülnek említésre, mint a 18. század utolsó évtizedéből való kovácsoltvas remekművek². *Dreher Jenő* tulajdonlása alatt csupán gazdatiszti lakások céljára szolgált, a háború során német katonai szálláshelyként és hadikórházként funkcionált, később pedig mezőgazdasági szakiskolaként működött. Napjainkban üresen áll, és várja, hogy ismét régi pompájában tündökölhessen.

Az Ürményi-kastély (Fotó: Fiskus Olga)

A váli katolikus templom

Ez év augusztus 15-én ünnepeltük templomunk születésének 193-ik évfordulóját. A templom klasszicista stílusban épült, alapterülete 1170 m², Fejér megye legnagyobb, az ország kilencedik legnagyobb temploma.

A boldogult nagy férfi, *Ürményi József* által emeltetett váli templom 1824. augusztus 15-én készült el. A tervezési munkákat 1818-1819 között végezték, 1819. augusztus 15-én kezdődött meg az építkezés, majd az alapkövetételre 1820. augusztus 15-én került sor. 1824. augusztus 15-én a templomot nyers formájában *Ürményi Péter* esztergomi kanonok áldotta meg. A templom díszítése 1854-ig folytatódott, míg a ma ismert állapotát el nem érte. Az első szentmisét *Farkas Imre*, akkor helybeli plébános tartotta. 1854. október 3-án, aki akkor már székesfehérvári püspöki minőségében szentelte fel a templomot.

A váli katolikus templom napjainkban

A váli templom tervezőjének kiléte vitatott. Vinis Ferenc szerint Heine mérnök tervei alapján készült: a plébánia jegyzőkönyvében ugyanis – bár „Heyne” alakban - feltűnik Heine neve. A történelmi Magyarország építészetéről szóló szakkönyv szerint³ viszont *Josef Franz Engel* (Engel Ferenc 1776-1827) nevéhez köthető. Ki tudja, lehet, hogy mindkettőjüknek volt valamilyen szerepe a váli templom megalkotásában...

² [Pereházy Károly: A kovácsoltvas-művészegről](#). Az OMM kiadványa.

³ Magyarország építészetének története – szerk. Sisa József - Dora Wiebenson, 1998 Vince Kiadó

A váli lányok és asszonyok keze nyomát viseli egymillió téglá, melyeket saját kezükkel készítették a templom építéséhez.

A katolikus templom látképe madártávlatból, mellette a gótikus templomtorony (Fotó: Wikipédia)

A váli templom belseje (Fotó: Wikipédia)

A gótikus templomtoronnyal és történetének kutatásával írásunkban később részletesen foglalkozunk.

Az Ürményi-mauzóleum

Az Ürményi család mauzóleuma, amely a katolikus temetőben található, 1834-ben épült klasszicista stílusban Engel Ferenc tervei alapján. A kör alakú mauzóleum magas, felülvilágított, kupolaszerű épület, felül kápolnával, alul pedig a kriptával. Belső falai empire stílusban készültek, falfestményei a templomot is díszítő hazánkfia, Wagner József alkotása. A falfestmények a halált, az ítéletet, a leláncolt poklot és a boldog örökkévalóságot ábrázolják. A mauzóleum fenntartására Ürményi János pénzt hagyományozott, amely azonban az idők során értékét veszítette, így az építmény számos alkalommal válságos helyzetbe került.

A mauzóleum (Fotó: Fiskus Olga)

A halál

Az ítélet

A leláncolt pokol

A boldog örökkévalóság

A váliak számára jelentős szerepet tölt be a kápolna, húsvét hétfőn ide járnak Emmauszba⁴, központi szerepet kap továbbá a mindenszentek ünnepi és halottak napi istentiszteletek során is.

A kutatás mozgatórugói

A felmenőimmel kapcsolatban az édesapám halála után sok kérdés maradt megválaszolatlanul. Gyermekkoromban nagyon sok történetet mesélt nekem Válról, az ottani életről, a családról, de többet szerettem volna tudni. Nem csak neveket, évszámokat, hanem a mögöttük álló személyeket is szerettem volna megismerni. Ezért fogtam a családfa-kutatásba. Ahogyan kutattam, egyre több dolgot tudtam meg, már nem csupán a családról, hanem más váliakról, a faluról, annak történetéről és hősi halált halt váli katonákról is. Nem hagyott nyugodni a gondolat, hogy vajon a szeretteik, a ma élő rokonaik tudják-e, hogy mi történt velük, hogy hol nyugszanak, le tudták-e róni kegyeletüket a sírjaiknál. Minél több újdonságot találtam Válról, annál inkább izgatott a kérdés: vajon gyűjti-e ott valaki a helytörténethez kapcsolódó dolgokat, érdekli-e a falubelieket ez a sok érdekesség.

Akár isteni sugallatnak is tekinthető, hogy nemsokára felfedeztem egy blogot, amelynek szerzője váli vonatkozású képeket gyűjt. Írtam neki, és megbeszéltünk, legközelebbi váli látogatásomkor elviszem neki az összes családi fotót szkennelésre. Az azóta barátommá lett *Szabó Évának* köszönhető, hogy az igazi nagy kutatás kezdetét vette, és nem otthon porosodnak a családi dokumentumok. Tökéletes helyre vetett a sors. Vál múltjának kutatását Szabó Éva és *Dudásné Viktori Katalin* kezdték el. Sok családnál jártak, régi képeket kaptak kölcsön, amelyeket digitalizálva őriznek meg a jövő nemzedékek számára. A fotók egy részét a „[Vál régi képeken](#)” megnevezésű Facebook oldalra töltik fel, amelyet Szabó Éva szerkeszt. A fotókon kívül számos más, a falu történetét érintő dokumentumot, érdekességet is megosztanak az eddigi kutatások eredményeképpen. Magam is csatlakoztam a falu helytörténeti csapatához a saját kutatásaim eredményeivel.

A váli világháborús emlékmű
Erdey Dezső alkotása

Váli hősök

Az első, talán legnagyobb munkám az I-II. világháború során hősi halált halt váli katonák adatainak összegyűjtése volt. Ehhez kiindulópontként a hősi emlékműre felvett névsor állt rendelkezésemre. A fellelhető adatbázisok, cikkek, ezredalbumok és halotti anyakönyvi kivonatok segítségével táblázatba foglaltam az adatokat, majd megkerestem a HM HIM Hadtörténelmi Levéltárat és a Bécsi Kirendeltségét is. Azt kértem tőlük, hogy a táblázatban szereplő személyekről, illetve a még nyilvántartásukban fellelhető váli hősökéről szolgáltassanak további, kiegészítő

⁴ Eredetileg Bóly községből eredő népszokás. Húsvéthétfőn délben-délután a családok összekészítik az ünnepre készült inyencségeket: sonkát, főtt tojást, tormát, ünnepi süteményeket, ezekkel mennek a Kápolnához, majd a présházához közös kóstolásra.

adatokat, hogy ezt a későbbiekben megoszthassam majd azokkal a családtagokkal, akik talán még ma sem tudják, hol tűnhetett el hozzátartozójuk. Mind a bécsi kirendeltség, mind a budapestiek nagyon segítőkészek voltak, így a táblázat plusz adatokkal bővülhetett.

I. világháborús hősök

Az első világegés Válból 123 áldozatot követelt, akik a császári és királyi 69. és 17. gyalogezredben szolgáltak. Különleges felfedezést sikerült tennem, amikor kapcsolatot találtam a váli katonák és a *Margittai Gábor* könyvében⁵ megírt szamár-szigeti szellemkatonák között. Dudásné V. Katalin hívta fel a figyelmemet a szellemkatonák történetére, amelyről dokumentumfilm is készült. A Földközi-tenger közepén, Szardínia partvidékén található Asinara szigete (Szamár-sziget), amely az ott élő albínó szamarakról kapta a nevét. A sziget az első világháborúban hadifogolytáborként funkcionált, elmondhatatlan kínokat okozva az osztrák-magyar sereg katonáinak. A szerb hadszíntéren fogságba esett katonák marhaszállító gőzösökön érkeztek meg Szardíniára - ha egyáltalán eljutottak odáig -, majd onnan az ördögi lágerszigetre. A fogolytábor, amelynek létezését sokáig titkolták, az egyik sötét foltja a történelemnek. Mikor először tudomásomra jutott a történet, végig lapoztam a listámat. Egyik

Numero d'ordine	GRADO	CASATO E NOME	PATERNITÀ E MATERNITÀ	CLASSE O ETÀ	LUOGO DI NASCITA	DATA DI DECESSO	LOCALITÀ DI MORTE E SEPOLTURA	Annotazioni
671	Sold. 4 Honved	Bartha Istvan	Istvan	1898	Bekes (Ungheria)	15.12.18	Osp. mil. - Pavia	
672	Sold. 12 fant.	Bartha Lajos	Pal	1892	Acs Gesztes (Ungheria)	14. 5. 19	Osp. mil. - Stilo	
673	Sold. 17 fant.	Barthevic Kasimir . .	Martino	1879	—	26. 2. 19	Osp. mil. - Pordenone	
674	Sold. 69 fant.	Bartik Janos	Ianos	1881	Wal (Boemia)	29.11.18	Osp. mil. - Portotorres	

Bartik János adatának hibás bejegyzése

rokonom, *Bartik János* a 69. gyalogezredben szolgált, és 1918-ban, mindössze 36 éves korában hunyt el. Ő azon „szerencsések” közé tartozott, akik elértek a szigetre. Margittai Gáborral is megosztottam azon gondolatomat, hogy a szigetre Bartik Jánoson kívül más váli szellemkatonák is elkerülhettek. Nagyon kedves és segítőkész volt, szűrőpróba-szerűen még egy személyt, Bukó Józsefet is sikerült azonosítania, aki 1919-ben, már a pokoli hadifogságból szabadulva, a hazafelé vezető út során halt meg Veronában. Kiderült az is, hogy számos adat töredékes, hibás. Bartik János esetében például születési helyként a csehországi Walt adták meg. A halálát a szardíniai kikötőváros Porto Torres

3200	Soldato	Buko Joseph	Nikola	1882	—	22.10.19	Osp. mil. - Verona	
------	---------	---------------------	--------	------	---	----------	--------------------	--

Bukó József adata 1919-es veronai halálának feltüntetésével

katonai kórházában jegyezték be. Nem biztos, hogy a valóságban is ott történt: lehetséges, hogy még az Asinara-szigeten, esetleg malária, a kényszermunka vagy baleset okozta a halálát. A Honvédelmi Minisztérium folyamatosan rakja össze a mozaikdarabkákat, ott is készül kereshető adatbázis a már-

⁵ Szamár-sziget szellemkatonái Margittai Gábor, Scolar Kiadó, 2014

már elfeledett szellemkatonákról. Bízom benne, hogy a szórványos hibák ellenére is sikerül sok honfitársunk pontos beazonosítása.

A II. világháború hősei és áldozatai

A II. világháborúban a falu 104 lakosa vesztette az életét. Több csoportba oszthatók. (A vonatkozó táblázatokat a Google Drive tárhelyén tesszük közzé.) Az első csoport a [háborús hősök](#), akik odavesztek vagy eltűntek a háború során. Őket az I. világháborús hősökkel egy táblázatban soroljuk fel. A második csoport a [váli zsidóság](#) egy része, akiket Auschwitzba deportáltak, és onnan nem tértek haza. Őket az imént említett táblázat tartalmazza. A harmadik csoportot a váli civil [áldozatok](#) alkotják. Róluk külön táblázat is készült a halotti anyakönyvi kivonatok alapján. Fontos megemlíteni, hogy néhány összeírt áldozat nem erőszakos cselekmény, de a háborús helyzet következményeképpen halálozott el. Akad közöttük természetes haláleset is. A civilek elleni rémtettek között az egyik legborzasztóbb az egész Almádi család kivégzése, vagy az, amikor egy öt napos csecsemőt is megfojtott az egyik orosz katona.

Az I-II. világháborús veszteséget tekintve összesen tehát 227 személyről szólnak az összeírások. A katonai hősökre koncentrálok eddigi gyűjtés során 205 személyről sikerült pontosabb adatokat rögzíteni, számos esetben a mai nyughelyük feltüntetésével, halotti kartonokkal, a kiérdemelt kitüntetésekkel mind a hazatértek, mind az ott maradtak tekintetében. Az összeíráshoz képest itt szerepelnek olyan személyek is, akik a névsorban nem szerepelnek, illetve akikről nem sikerült bővebb információt gyűjteni.

A váli zsidóság

A következő munkám a váli zsidóság felkutatása volt. Tudtam, hogy nagyobb számban a szomszédos Kajászón éltek, ezért áttanulmányoztam az 1895-1905 közötti időszak születési-házassági-halotti anyakönyvi kivonatait, a névváltozásokat, cikket Vál vonatkozásában is. Felvettem a kapcsolatot a cfáti [Magyar Nyelvtérületről Származó Zsidóság Emlékmúzeumával](#), hogy megtudjam: rendelkeznek-e információkkal a váli zsidósággal kapcsolatban. Náluk nem voltak adatok, de örömmel vették, hogy kutatásom eredményeként mind a cváti múzeum, mind a budapesti Holokauszt Emlékközpont gyűjteményébe bekerültek Vál és az ott élt zsidóság adatai. Szomorú tény, hogy a Válról elhurcolt zsidók közül mindössze egyetlen ember, Weinstein Ferenc tért vissza a faluba.

A váli gótikus templomtorony

A váli gótikus templomtorony iránt egy helyi legenda keltette fel az érdeklődésemet. A hiedelmek szerint a torony alatti kriptában egy fiatal lány nyugszik, aki úgy fest, mintha csak aludna. A korábban a templomtorony körül ásásokat végzett régészeket is megkérdeztem: a torony alatt valóban létezik-e kriptá, illetve láttak-e erre utaló nyomokat. Igaz, ők a török korra vonatkozó kutatá-

sokat folytattak, de nem tartották elképzelhetetlennek a felvetéseimet, hiszen a canonica visitatiók⁶ is erről tanúskodnak. A legenda tehát mégsem csak legenda, legalább is abban a tekintetben, hogy a kripta létező dolog. De vajon melyik család alussza ott örök álmát?

A csonka
templomtorony

A katolikus templom szomszédságában található torony csonka torony, amely Vál ősi, rég elpusztult templomából maradt fenn. Erről a templomról keveset tudni. Többek emlékezetben él egy olyan információ, miszerint Domak József iskolagondnok már szétesett házának lebontásakor az egyik ágason A(nno)D(omini) 1181." (Az Úr 1181. éve) bevéselt felirat volt látható. A történet szerint a gerenda az ősi templom bontásából való volt.

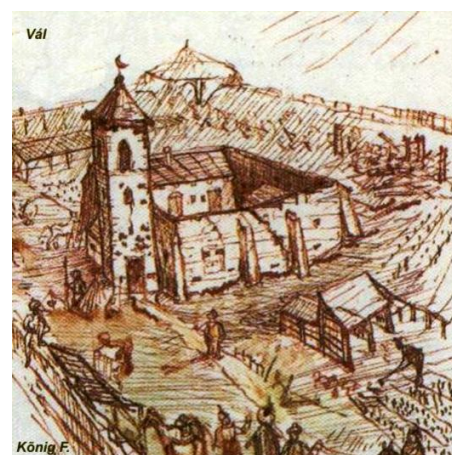
A torony körül az 1970-80-as években végeztek kutatásokat, ásásokat. A kutatások eredményei alapján az új templom több periódusban épült fel. A 12-13.század fordulóján itt egyhajós épület állt, majd a 15. század végén bővítették háromhajóssá. A tornyot még a középkor végén az Ákosházi Sárkány család birtokszerzése után, a 16. század elején emelték.

1550-ben a törökök a templom köré palánkot építettek, ekkor a torony ór- és kaputoronyként működött.

A toronynak az új templom felé eső oldalán napóra maradványai láthatók, amely a XVIII. század első felében készülhetett.⁷

1747-ben a falu temetője még a templom körül terült el. A templom zsindegyel volt fedve. A törökök felgyújtották a várrá átalakított templomot, majd pedig löporral felrobbantották a tornyot, amely az égés során kettéhasadt.

A toronyban három harangvolt, az elsőt 1732-ben vették, a másodikat 10 évvel később, a legkisebbet (60 fontos) pedig Cserkó István, a komáromi rendház főnöke ajándékozta a templomnak. A templom tornyát 1753. május 28-án kezdték javítani, és augusztus 11-ére be is fejezték. Ekkor került fel a toronyra a kettős kereszt, melynek gömbjére ónpikszist tettek ereklyékkel, szent képekkel, irattal. Az 1747. június 14-ei canonica visitatio feljegyzése szerint a templom egykor gyönyörű látványt nyújtott, ám a templomot a török átalakította, és erődöt

⁶ canonica visitatio – kánoni látogatás. A megyéspüspök hivatali kötelezettsége, mely szerint egyházmegyéjét évente részben vagy egészében meg kell látogatnia, mégpedig úgy, hogy legalább ötvenként az egész egyházmegye sorra kerüljön. (*Katolikus Lexikon*)

⁷ [Keszthelyi Sándor: Napórák Magyarországon](#) – Magyar Csillagászati Egyesület, 1998

készített belőle. Az erődöt Buda visszavétele után felgyújtották. A törökök elvonulása után a kálvinista lakosok a régi templom jobb oldalán lévő kápolnát, amely épségben megmaradt, kijavították és abból oratóriumot hoztak létre saját részükre. Később a kálvinistákat is kiűzték innen, majd 1722-re a katolikus papok vezetésével kijavították a török által megrongált templomot. A kápolnát elbontották, anyagát pedig a templom építésénél használták fel. A templom szentélye boltozatosan épült, a többi része famennyezettel, amelyet gerendák támasztottak alá. A kórus festett, és fából készült, négy faoszlopon állt. A kóruson öt változatú orgona kapott helyett, a szószék felett Assisi szent Ferenc vászonképe függött.

A torony alatt két kriptát említettek a feljegyzések. Az egyiket Mária Terézia rendelete alapján megszüntették, a másikat a katolikus birtoklás idején építették. A torony alsó két szintje az alatta lévő kriptával együtt 1746-ra készült el, a helyreállítás pedig 1753-ban fejeződött be. A déli és a keleti ajtó, a keleti oldal első emeletéről a karzatra vezető ajtó és ugyanazon a szinten, a déli oldalon nyíló ablak mai formája 1746-ban alakult ki. A harmadik emelet nyugati ablakát befalazták, ekkor épült a kriptá, valamint a földszint boltozata. *Dravetz József*, váli plébános több canonica visitatióban említést tesz a kriptá építéséről, többek között az 1745-1747, 1753. években, későbbi feljegyzések említik még az 1765. és az 1778. években. A feljegyzések szerint *Beniczky Sándor* kriptát építtetett a torony alá saját maga és felesége részére oly módon, hogy négy koporsót lehessen elhelyezni benne. A későbbi bejegyzések tanúsága szerint a kriptában Beniczky Sándor és családtagjai nyugszanak.

Ki volt hát Beniczky Sándor? Beniczei és micsinyei Beniczky Sándor (1687-1761) régi felsőmagyarországi nemesi család sarja, aki az osztrák sereg kapitányaként harcolt a bajorok, a franciák, majd Rákóczi csapatai s végül a törökök ellen. Javait a kurucok feldúlták, ő maga pedig börtönbe került. A harcokban kétszer is életveszélyesen megsérült. Az udvar iránti hűségéért 1730. november 21-én a király Martonvásárt a Beniczky házaspárnak, valamint „megszületett és születendő utódaiknak” adományozza. Beniczky az előző tulajdonos, Sajnovics Mátyás halála után vette feleségül annak özvegyét, *Komáromy Évát*. Felesége 1745-ben meghalt, ő pedig Győrbe költözött. 1759-ben 20 ezer forintért átengedi Martonvásárt addigi bérlőjének, Brunszvik Antalnak. Két évvel később, 1761-ben ő maga is elhalálozott.

Említést érdemel az Ürményi családfában megjelenő, az Ürményi és a Beniczky család között létrejött házasság is. *Ürményi Pál* (1669) első felesége beniczei és micsinyei *Beniczky Anna* (1686) volt, házasságukból négy gyermek született: Ádám, Ferenc, Imre és Margit. Ők képviselték az Ürményi család felvidéki oldalágát.

Mindezek alapján talán elmondható, hogy Vál az Ürményi nemzetség számára idejövételük előtt sem volt teljesen ismeretlen hely. Ürményi József a templom tornyát, mint a múlt jeles emlékét megőrizte.⁸

⁸ A torony történetéről bővebben: Hatházi Gábor - Kovács Gyöngyi: A váli gótikus templomtorny. Adatok Vál 14-17. századi történetéhez. Székesfehérvár, 1996.

A kutatásokról

A fellelhető írásos és tárgyi emlékek felkutatása az eddigiek során igen sikeresnek bizonyult: számtalan értékes információt sikerült kideríteni Vál múltjáról, a település sajátosságairól és a tárgyaink hollétéről. Valamennyi érintett adatforrást és múzeumot megkerestük az elmúlt évek alatt. Az összegyűjtött adatok és kutatások alapján a következő kitűzött célunk Vál helytörténetének könyvbe foglalása lehet.

Horváth Kálmán váli plébános

A helytörténeti emlékek, gyűjtések tekintetében elengedhetetlen megemlítenünk *Horváth Kálmán* (1915-1975) egykori váli plébános nevét, aki kiemelkedő szerepet játszott a település múltjának kutatásában és az épített örökségek megóvásában. Szinte hihetetlen, hogy egymaga mennyi mindent tett! Ennek kézzel fogható bizonyítékait is láthattam, amikor a [Forster Központban](#) jártam Vál műemlék iratainak kutatása céljából. Kezemben tartottam az általa kézzel írott kérvényeket, beszámolókat, amelyekkel a váli Ürményi-kastély, az Ürményi-mauzóleum, a gótikus templomtorony és a katolikus templom megőrzését és felújítását szorgalmazta. A katolikus templomban a váli relikviákból helytörténeti múzeumot rendezett be, az áhítatot és a templom stílusának egységét nem zavarva. Cikkei jelentek meg a Műemlékvédelem c. periodikában, megszólt az Új Emberben a múlt eme jeles emlékeiről beszélve. Az utolsó pillanatáig szünet nélkül, fáradhatatlanul tevékenykedett.

Elfogultság nélkül állíthatom, hogy igen különleges emberek a váliak. Eddig még nem találkoztam olyan településsel, amelynek lakói ilyen mértékben becsülték és ismerték volna településük múltját. Ennek nem csak a kutatásokban való tevékeny részvétel, az érdeklődés a meggyőző bizonyítéka, hanem a tettekészség, az összefogás is a közös értékeink megóvása érdekében.

Ürményi József

1741. december 6-án született a Nyitra megyei Ürmény mezővárosában. Apja Ürményi István királyi tanácsos, anyja Moszticzky Borbála. 1769-ben vette feleségül Komjáthy Annát, házasságukból kilenc gyermek született. Az első írásos adatok szerint a család a nevét 1156-ban Ylmer, 1275-ben Ilmur, 1277-ben pedig Illmer alakban használta egészen a 17. századig, amikor már az Ürményi nevet viselik. József a pályáját 1766-ban

Ürményi József portréja.
Donát János festménye (1804)

⁹ Ürményi József életéről, munkásságáról jelentős monográfiát írt Pruzsinszky Sándor 1990-ben, amely az interneten az [Arcanum könyvtárban](#) elérhető, olvasható.

kezdte meg királyi ügyészként. A gyors előrejutás során számos fontos tisztséget töltött be: volt királyi tanácsos, kormányzó (Pest, Fejér megye, Galícia), főispán, az udvari kamara kincstárnoka, a királyi tábla elnöke, országbíró és státuszminiszter. Mária Terézia 1775-ben megbízta a magyar tanulmányi rendszer kidolgozásával, így készült el a *Ratio Educationis*¹⁰ c. korszakos tanügyi koncepció. Szolgálataiért a Vál mezővárosra és az Agárd birtokára szóló adománylevéllel és a Szent István-rendjének keresztjével jutalmazták meg.

1791-ben születik meg Ürményi tollából, de álnév alatt, az első nagyszabású magyar közjogi tanulmány, a „Jus Publicum Regni Hungariae”, amely néhány éven át egyetemi tankönyvül is szolgált. 1795-ben a királyi tábla elnökeként vezette az ország újkori jogtörténetének első koncepció perét Martinovics Ignác és társai ellen. Ürményi a bíróságnak az udvar részéről történő – nem titkolt – befolyásolását nem tartotta jogtalanak, ám a per megalapozottságával kapcsolatban komoly kételyei lehettek. A 46 vádlott közül a felségsértés elkövetését csak 14 személynél találta bebizonyítottnak. Hogy mégis bábáskodott az ítéletek meghozatalánál, ebben személyes motívum: saját fenyegetett helyzete játszott szerepet. A letartóztatott bécsi jakobinusok egyike ugyanis ellene vallott, ennek hatására pedig azonnal elmozdították posztjáról, az udvar nyugdíjazta, Ürményi visszavonult váli birtokára. 1801-ben rehabilitálják: előbb Galícia kormányzója, majd Fejér vármegye főispánja lett. Idős kora ellenére megépítette a katolikus templomot, amelyet még nyers állapotában láthatott. A templom díszített és 1854-ben kialakult formáját azonban sajnos már nem érthette meg. Ürményi József 1825. június 8-án hunyt el 84 éves korában Válon és ott, a családi sírboltban alussza örök álmát.

Bár sokan a család későbbi elszegényedésének okául a templomépítést róják fel, az igazi ok inkább az ország és Vál érdekében tett sok jótétemény lehetett: a bőkezű adakozás, amellyel a család tagjai a haza felemelkedését igyekeztek előmozdítani.

Kevesen tudják, és emléktábla sem örökíti meg, hogy Ürményi József unokája, az azonos nevet viselő politikus (1807-1880) fontos szerepet játszott a Budai Váralagút létrehozásában. Az ifjabb Ürményi József volt ugyanis az, aki a Lánchíd 1849. évi megnyitása után felelevenítette Széchenyi István gróf tervét, és megszervezte azt a részvénytársaságot, amely 1853 és 1856 között megvalósította az építkezést.

Érdekességként említenék meg egy polgári peres iratot, amelyre kutatásaim során bukkantam. Az irat szerint Dreher Antal (felperes) és Ürményi Miksa (alperes) vagyoni perben álltak egymással „4000 ft. kölcsönkövetelés végett”. A dokumentum alapján merült fel bennem a gondolat: aligha volt a véletlen műve, hogy az Ürményi család elszegényedését követően Dreher Antal lett Vál következő birtokosa...

¹⁰ A *Ratio Educationis* a 18. század második felében, majd a 19. század elején a Magyar Királyság területére kiterjedő két uralkodó oktatási rendelkezésének, királyi tanügyi rendeletének a *neve* (*Wikipédia*)

Az Ürményi család ma élő leszármazottai

Felvetődött a kérdés: vajon mi történhetett az Ürményi családdal a Válból való elköltözésüket követően; vajon élnek-e még valahol leszármazottai e nemzetségnek. A kérdés különösen időszerűvé vált, amikor közeledett Ürményi József születésének 275-ik évfordulója, amelyről méltóképp szeretünk volna megemlékezni. Igazából ekkor fordult komolyabbra az Ürményi kutatásom, amit azóta is folytatok. Kutatásaimnak ezen ága volt az eddigiek során a leghosszabb ideig tartó és legnehezebb feladat.

Kezdetben csak azt tudtam, hogy Horváth Kálmán váli plébános hajdan tárgyalást folytatott a mauzóleumról az egyik Ürményi leszármazottal. Az illető kilétét ugyan nem sikerült kideríteni, de megtudtam, hogy *dr. Bajnok Lívia* készített tanulmányt a családról. Sikerült személyesen is megismernem Líviát, aki elmondta, hogy az egyik leszármazott részére készült az említett kutatási anyag. Így Lívia segítőkészségének és az internetnek hála kerültem kapcsolatba dr. Járányi Beáta szülésznőgyógyász főorvossal, aki Ürményi József fivérének, Ürményi Mihálynak adai ágát képviseli. Kölsős örömmel egyeztetttük a megemlékezésre vonatkozó terveket. Már első beszélgetésünk alkalmával sok információt osztott meg velem. Lívia ajánlására kerestem meg *Gudenus Jánost* is, aki szintén nagyon készséges volt az ügyben. Átadta az általa készített családfát is, amelyből a ma élő leszármazottak kilétére is fény derült. A történelmi Ürményiek csak leányágon maradtak fenn.

Az elkövetkező hónapok során sikerült a leszármazottak beazonosítása, és elérhetőségeiket is sikerült felderíteni. Tovább kutakodtam, és a mozaikdarabkák összeillesztésével értem el a következő mérföldkőhöz: báró *Lipthay Antalhoz*, aki II. Ürményi József leányának, *Ürményi Claudiának* az ükunokája. Megkeresésemre szívhez szóló választ kaptam. Köszönetet mondott azért, hogy rá és családjára is gondoltunk, továbbá támogatásáról biztosított a megemlékezésen való részvételük tekintetében. A további leszármazottak elérhetőségéhez is nagy segítséget kaptam tőle. Az Ürményi nemzetség több utódát kerestem meg a kutatás során, köztük a *Blanckenstein* (Atyák), a *Gencsy* (Bethlen) és a *Hellenbach* család tagjait is. Ürményi József feleségének, Komjáthy Annának a leszármazotti ágára Szabó Éva már korábban rátalált, így a megemlékezésen *Komjáthy Károly*, *Komjáthyné Zsolnay Éva* és *Komjáthy András* is megtisztelt bennünket a jelenlétével. Adáról, Ürményi Mihály ágáról is számíthattunk leszármazottakra *Ürményi Zoltán* és családja révén.

A meghívó

Előkészületek

A leszármazottak felkutatása után közel fél évig tartó szervezés vette kezdetét a méltó és különleges megemlékezés érdekében, amelyet a váliak, a helytörténeti csapat és a Váli Faluvédő- és Szépitő Egyesület végzett. Az időpontot (2016. október 8) – a kedvezőbb időjárás figyelembe vételével -

Ürményi születésnapjánál néhány héttel korábban tüztük ki. Érdekes véletlen, ami csak a megemlékezés előtti estén merült fel bennem, hogy 1771. október 8-án született *Ürményi Johanna* Nagyszombaton, aki még gyermekkorában hunyt el, és 1868-ban ugyancsak ezen a napon hunyt el *Ürményi Vince* felesége, *Almássy Teréz*, aki férjével együtt a váli Ürményi-mauzóleum kriptájában nyugszik.

A nagy napra kiállítást is terveztünk, így újabb kutatásba fogtam. Több múzeummal is felvettem a kapcsolatot, és valamennyi készségesen nyújtott segítséget a kért tárgyak kölcsönzésével. (Jó néhány esetben okozott számukra gondot a kérdéses tárgyak fellelése. Itt is érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy milyen fontos a rendszeres leltározás és a tárgyak hollétének pontos nyomon követése.)

A Magyar Nemzeti Múzeummal is folytattam tárgyalásokat néhány tárgy kikölcsönzéséről, de sajnos nem tudtuk garantálni a szükséges biztonsági feltételeket, így csak képek formájában tudtuk eleget tenni kérésünknek.

A kiállítást a katolikus templomban rendeztük meg. A kiállított tárgyak között szerepelt

A Nemzeti Múzeum Ürményi-relikviái,
köztük a pecsétnyomó

Ürményiné Komjáthy Anna cipője, amely *Horvát Istvánnak*, a Nemzeti Múzeum egykori igazgatójának tulajdonából került a gyűjteménybe. Horvát István az Ürményi család tanítója volt Válon, őt a későbbiekben Ürményi József és Komjáthy Anna is patronálta. Az egykori dokumentumban, amelyre rátaláltam, a cipő mellett egy ládikát is említenek, amelyben érmek, pecsétnyomók, csattok és hajtű maradványok voltak. A múzeum munkatársait is megkérdeztem arról, hogy vajon ezek a személyes jellegű, többnyire női tárgyak miképpen kerülhettek Horváth István tulajdonába.

Sajnos nincs válasz, a rejtély örök titok maradt. Az Ürményi pecsétnyomó állandó kiállítási tárgy a Múzeumban: egy klasszikus pecsétnyomatot a többi képpel együtt a rendelkezésünkre bocsátottak. A Múzeumot a sok segítségért hála és köszönet illeti. Sok érdekességet sikerült összegyűjtenünk az Ürményi családról, amelyek a leszármazottak számára is sok újdonsággal szolgáltak.

Az utolsó simítások

A cikk szerzője a kiállítás tablói előtt

Az Ürményi megemlékezés

2016. október 8.-án a falu történetének talán egyik legnagyobb eseményére került sor.¹¹ A leszármazottak részéről körünkben üdvözölhettük báró Liphay Antalt és feleségét, dr. Járányi Beátát és családját, a Komjáthy családot és az Adáról érkező Ürményi Zoltánt és családját.

Ürményi Zoltán és családja
a koszorúzáson

A résztvevők a templom mellett, a Kálvárián át sétáltak fel a temetőbe az Ürményi mauzóleumhoz, ahol délután fél 3-kor vette kezdetét a megemlékezés. *Bechtold Tamás* polgármester jelenlétében megnyitották a családi sírboltot, majd a leszármazottak illetve az ünnepség résztvevői megkoszorúzták az Ürményiek sírhelyét. *Bechtold Sebestyén* részleteket olvasott fel Mészáros József székesfehérvári kanonok halottas beszédéből, amely 1825-ben hangzott el a váli templomban Ürményi József ravatalánál.

dr. Bajnok Livia

Az ünnepség következő helyszíne a katolikus templom volt, ahol Kovács Zoltán plébános és Ádám Zsuzsanna alpolgármester, a Váli Faluszépítő és -védő Egyesület elnöke köszöntötte az egybegyűlteket. Az Ürményi családfát dr. Bajnok Livia a Forster Központ munkatársa mutatta be a jelenlévőknek, majd Pruzsinszky Sándor, a neves Ürményi

Pruzsinszky Sándor

kutató tartott előadást.

báró Liphay Antal

Az előadások után bemutatták Nagy Ernő és Csókás Zsolt *Az Ürményiek hagyatéka* című filmjét, amely a Youtube-on is megtekinthető.

Bácsy Schwarz Zoltán, Kun Emese hegedűs és Németh Zoltán zongorista Ürményi József egyik kedvenc zeneszer-

Dr. Járányi Beáta a
családi címerrel

zőjétől, Boccherinittől játszott néhány szerzeményt. Az Ürményi leszármazottak nevében báró Liphay Antal mondott beszédet. Megköszönte a megemlékezés szervezését, amellyel egy majdnem teljesen elfeledett értéket igyekeztünk visszahelyezni az emberek tudatába. Az ünnepség végén a résztvevők megtekintették a sok különlegességet, ritkaságot felvonultató kiállítást. A rendezvény állófogadással, kötetlen beszélgetésekkel zárult. Megtekinthettük Dr. Járányi Beáta családi örökségeit, és megosztotta velünk a család személyes történeteit is.

¹¹ A kiállításról és a rendezvényekről készült fényképeket Szabó Éva készítette.

A szerző a Komjáthy-család tagjaival.

Balról: Komjáthy András, Komjáthyné Zsolnay Éva és Komjáthy Károly

Fontos megemlíteni, hogy a megjelent leszármazottak korábban nem ismerték egymást; a megemlékezésen találkoztak először. Rendezvényünk tehát a család egyesítéséhez is jelentős mértékben hozzájárult. A megemlékezésnek igen pozitív visszhangja volt. Azzal, hogy az Ürményi család ma élő leszármazottai is megtisztelték mindent az eseményen, valóban méltóképpen tudunk megemlékezni Ürményi József születésének 275-ik évfordulójáról.

A megyei sajtóban [ezzel a cikkel](#) adtak hírt be a megemlékezésről.

A rendezvény Ürményi József ér-

demeinek méltatása mellett azzal is hasznos célt szolgált, hogy felhívta a figyelmet Ürményi József munkásságára, az utókor tiszteletét kiérdemlő szellemi és anyagi hagyatékára.

Az Ürményi-leszármazottak

További kutatások

Az Ürményi család kutatása természetesen nem ért véget. Az írásos történelmi anyagokon kívül további tárgyi emlékekre bukkantam. A Szegedi Dóm panteonjának keleti szárnyán 1945-ig Ürményi József országbíró domborműve állott. Az új hatalom azonban a politikai szempontból nemkívánatosnak ítélt személyiségek szobrait eltávolította, és azokat sajnos azóta sem helyezték vissza. Vál Község Önkormányzata és a Váli Faluszépítő és -védő Egyesület kérte Szeged Város Önkormányzatától,

A Nemzeti Emlécsarnok a Dómban - egyelőre az Ürményi-dombormű nélkül

hogy adományozzák Válnak a domborművet, hiszen itt méltó és megbecsült helye lenne. Az Ürményi-dombormű azonban mindmáig nem került elő. A szegedi hatóságok továbbra is megtesznek mindent, hogy előkerítsék az alkotást. A Móra Ferenc Múzeum munkatársai szerint utoljára a 70-es évek közepén bukkant fel a nyoma.

A másik kuriózum a napló, amelyet Ürményi Claudia írt lány korában francia nyelven. A Népszabadság egyik 1996-os keltezésű, Kerényi Ferenc által jegyzett cikkében találtam rá. A napló mind a településünk, mind a leszármazottak számára értékes információkat tartalmazhat. A cikk szerzője szerint a napló magángyűjteményben található. Kerényi Ferenc sajnos időközben elhunyt, a leszármazottak

pedig nem tudnak a napló létezéséről. Igyekeztem megkeresni minden jelentősebb műgyűjtőt, aki Kerényi Ferencsel kapcsolatban állhatott. Egyelőre nem jártam sikerrel, de továbbra is keresem, remélem egyszer majd sikerül rátalálni erre a kincsre.

A legutóbbi felfedezés egy tárgyi emlék: Czetter Sámuel műve, miniatűr elefántcsontból készült, 6,5x5,3 cm nagyságú Ürményi József portré, amelyet 1939-ben vásároltak egy árverésen Ernst Lajos hagyatékából. A miniatűrt a Budapest Történeti Múzeum őrzi, jelenleg a Kiscelli Múzeum raktárában található.

Remélem, a fentiekkel sikerült bemutatnom törekvéseinket. Nem csak egyszerű kutatásokról van szó, amellyel a falunk történetét igyekszünk feltárni, hanem arról is, hogy ezek révén betekintést nyerhessünk ősünk életébe is. Megőrizzük a megőrzendőt a jövő nemzedékek részére, felidézzük, és széles körben megismertessük a méltatlanul feledésbe merült Ürményi József tiszteletre méltó hagyatékát. Abban bízunk, hogy a kutatások révén sikerül felhívjunk a figyelmet rájuk, és így az egykoron Ürményi által megálmodott település hamarosan ismét a régi pompájában tündökölhet.

A pannfalvi Juhászok találkozója

Dr. George Berzsenyi, Milwaukee, Wisconsin, Amerikai Egyesült Államok
(gberzsenyi@gmail.com)

Cikkem fő célja, hogy egy családi találkozó megrendezése kapcsán írjak e találkozók fontosságáról, a megrendezésükkel járó nehézségekről, valamint a programról is. Ez utóbbi ugyanis nagyban befolyásolja azt, hogy folytatódnak-e a találkozók, miként érintik azok a család életét, és miképpen vezethetnek oda, hogy más családok is kedvet kapjanak hasonló összejövetelek megrendezéséhez.

A cikkben igyekszem felhasználni több kedves ismerősöm reagálását kérdéseimre, amelyekben saját családi találkozóik tapasztalatai, tanulságai felől érdeklődtem. Bár korábban is leveleztem velük, legtöbbször még nem találkoztam személyesen.

1. Mik voltak találkozó(i)tok legfontosabb célkitűzései, azaz, Mire jó egy családi találkozó?
2. Hányan voltak találkozó(i)tokon?
3. Mi volt a program? Erről kérlek, írjatok egy kicsit bővebben.
4. Volt-e külön foglalkozás a gyerekekkel?
Miből állt az a program:?
5. Egy vagy több-napos volt találkozótok?
6. Mi az amit másként csinálnál ha megint rendeznél egy találkozót, azaz, Mik a tanácsaitok olyanoknak, kik nem rendeztek még találkozókat?

Előre kell bocsájtanom, hogy kicsi korom óta tudok az egyházasberzsenyi Berzsenyi család 1940-es előkészítő, majd 1941-es nagyobb találkozásjáról, melyekről távoli, de annál kedvesebb unokasógorom Gyimesi Imre írt ezen kiadvány első számában¹. A Berzsenyi család több korábbi informális találkozásáról is van tudomásom. A költő Berzsenyi Dániel szinte valamennyi nagyobb szabású ünneplése összeterelte a kiterjedt rokonságot is. Így volt ez 1860-ban is, amikor a niklai temetőben a Vármegye adakozásából felállították a nagy obeliszket; így volt Szombathelyen, amikor 1895-ben a költő szobrát leplezték le, és így 1926-ban Niklán is, amikor lakóházának falán emléktáblát helyeztek el. Édesanyám, a költő dédunokája, mesélte, hogy az utóbbi alkalommal nem csak a házban és az udvaron, de még a kertben is teríteni kellett asztalokat a mindenfelől összegyűlt Berzsenyi rokonok részére.

¹ Gyimesi Imre, Berzsenyi családi találkozók, Matrikula, 1.1 (2011), 29-33

Az itt látható fénykép egyrészt feleleveníti azt az ünneplést, másrészt bemutatja Juhász nagyanyámat, Berzsényi Sándor özvegyét, ki még ötvenegynéhány évével is Somogy egyik legszebb asszonya volt. Ő áll Albrecht főherceggel a nemzeti színű zászló mögött, melyet az alkalomra ő maga himzett, és ő az aki engem pannfalvi Juhász leszármazottá avatott.

Találkozókról, általában

Többszörösen megkönnyíti a rokonság felkutatását, és ezzel megnöveli a várható jelentkezők számát, ha van a családban egy kimagasló ős, akinek a vonzereje összeköti a szerteágazó rokonságot. Berzsényi Dániel nimbuszának köszönhetően sikerült mintegy 150 rokont összeverbuválnunk mindhárom, 2005 óta rendezett Berzsényi találkozónkra. Ám apám családjának a párhuzamosan rendezett találkozóira, illetve a még gyakrabban rendezett Svastits találkozókra már sokkal kevesebben jöttek el, és ugyanezt tapasztaltuk az idei Juhász találkozó alkalmával is.

Fontos kérdés, hogy törekedjünk-e minél nagyobb számú résztvevőre a találkozóinkon? Válaszom: igen, mert fontos, hogy mindenki érezze a család súlyát, mennyiségi erejét. Félő, ha kisebb számú a gyülekezet, akkor többen elmaradnak, mert nem találnak kedvükre való rokonokat, így - egy idő után - a találkozók néhány 'hasonszórú' rokon összejövetelévé zsugorodnak.

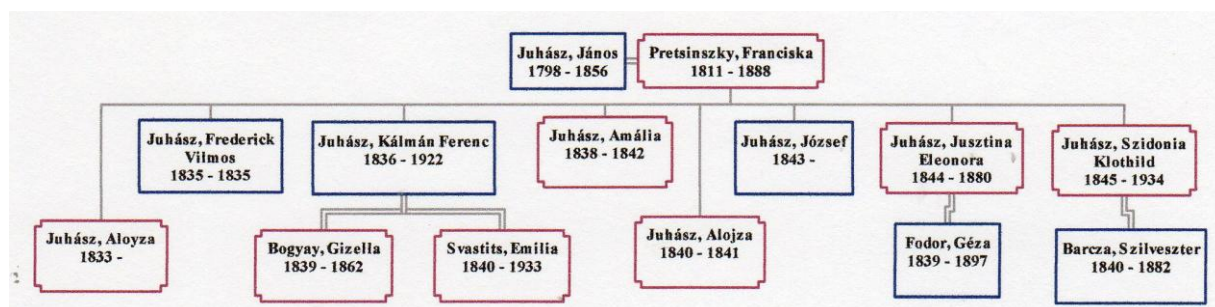
A résztvevők nagyobb száma ugyanakkor azzal is járhat, hogy a közelebbi rokonok egymásra lelnek, és látszólag elzárkóznak attól, hogy távolabbi rokonaikat is megismerjék. Ezért fontos, hogy ha

kell, akár „művi úton”, de szétválasszuk a kezdetben kialakuló csoportokat. Ezt lehet úgy tenni, hogy kor szerint egy asztalhoz ültetjük a 80 év felettieket, a 70 és 80 év közöttieket, a 65 és 70 közöttieket, stb. Meg lehet kérni a résztvevőket arra, hogy úgy válasszanak asztalt, hogy ott egyetlen ismerősük se akadjon. Felhasználhatjuk a keresztnévek alfabetikus sorrendjét is, és akként egy asztalhoz ültetni a Jánosokat, egy másikhoz a Katalinokat stb. Minthogy Magyarországon (Amerikával ellentétben) továbbra is ünneplik a névnapokat, az is nagyszerű 'icebreaker' lehet. (A 'jégtörő' kifejezés arra vonatkozik, hogy általa feloldódik a kezdeti merevség a tagok részéről.) A művi szétválasztásra egyébként kisebb létszám esetén is szükség lehet, mert minden családban akadnak olyanok, akik együtt jönnek, együtt maradnak, és együtt mennek el a program végén anélkül, hogy másokkal megismerkedtek volna.

Juhász rokonságom

A pannfalvi Juhász családra visszatérve, azzal a családfával kezdem, amelyen az első ismert ősünk Juhász János. Édesanyám egyetlen első unokatestvére, Márta néni (Grafi Frigyesné Juhász Márta) írta róla visszaemlékezéseiben², hogy apja jómódú földbirtokos volt, ki az orosz – lengyel háborút követően befogadta a lengyel Pretsinszky ezredest és családját., Így történt, hogy János az ezredest lányát, Karolinát vette feleségül.

Kutatásaink révén azonban kiderült, hogy az ősanyánk neve nem Karolina, hanem Franciska, valamint az is, hogy Franciska apja a garamszentbenedeki apátság intéző gondnoka volt. Minthogy az ő apja ugyancsak a Felvidéken élt, mint elismert nemes ember, immár azt is kétségbe kell vonnom, hogy lengyel ezredes volt. Az viszont lehetséges, hogy a család eredetileg valóban Lengyelországból származott át magyar földre.

Mint az a fenti családfából nyilvánvaló, Juhász János és Pretsinszky Franciska nyolc gyereke közül mindössze hárman érték meg a felnőtt kort és kötöttek házasságot, így csak három ága van

² Az eredetileg magyarul írt kézirat angol fordítása van tulajdonomban; annak az első oldalát 'fordítom most vissza'.

utódjaiknak. Közülük Kálmán volt az én dédapám, míg Juszti néni Fodor- és Szidi néni Barcza-feleség lett.

A szokásos családfa ábrázolás helyett fentebb most azon családokat mutatom be, melyek a Juhász családba beházasodtak. Itt tehát azok a családnevek szerepelnek, amelyeket a szüleim és a nagyszüleim generációiban viseltek Juhász János utódai és hitveseik, gyerekeik. Az ő családjaikba a következő generációban hat, míg azt követően tíz új család épült be. Az én generációmban még több új család beházasodására került sor, és a folyamat folytatódott a gyerekeim és az unokáim generációiban is. Azokat azonban már nem tüntettem fel, mert talán ennyi is elég annak az érzékeltetésére, hogy mennyire szét tud ágazni egy család hat generáció leforgása során.

A Juhász-találkozó résztvevői, színhelye, rendezői

Sajnos találkozónkon a nagyalásnyi Barcza ágat senki sem képviselte; helyükben Bus Jánosné Barcza Emőke unokahúgom és a 95 éves Schmidt Laci (ugyancsak harmadfokú) unokabátyám üdvözlétét adtam tovább a jelenlevőknek. Az én ágamról is csak a Vargha család néhány tagja vett részt a találkozón, de szép számban voltak jelen olyanok, akik a derecskei Fodor, az adászteveli Tevely, a földéaki Návay, Kálmán és Kajsza névre hallgattak, vagy azon családokhoz tartoztak.

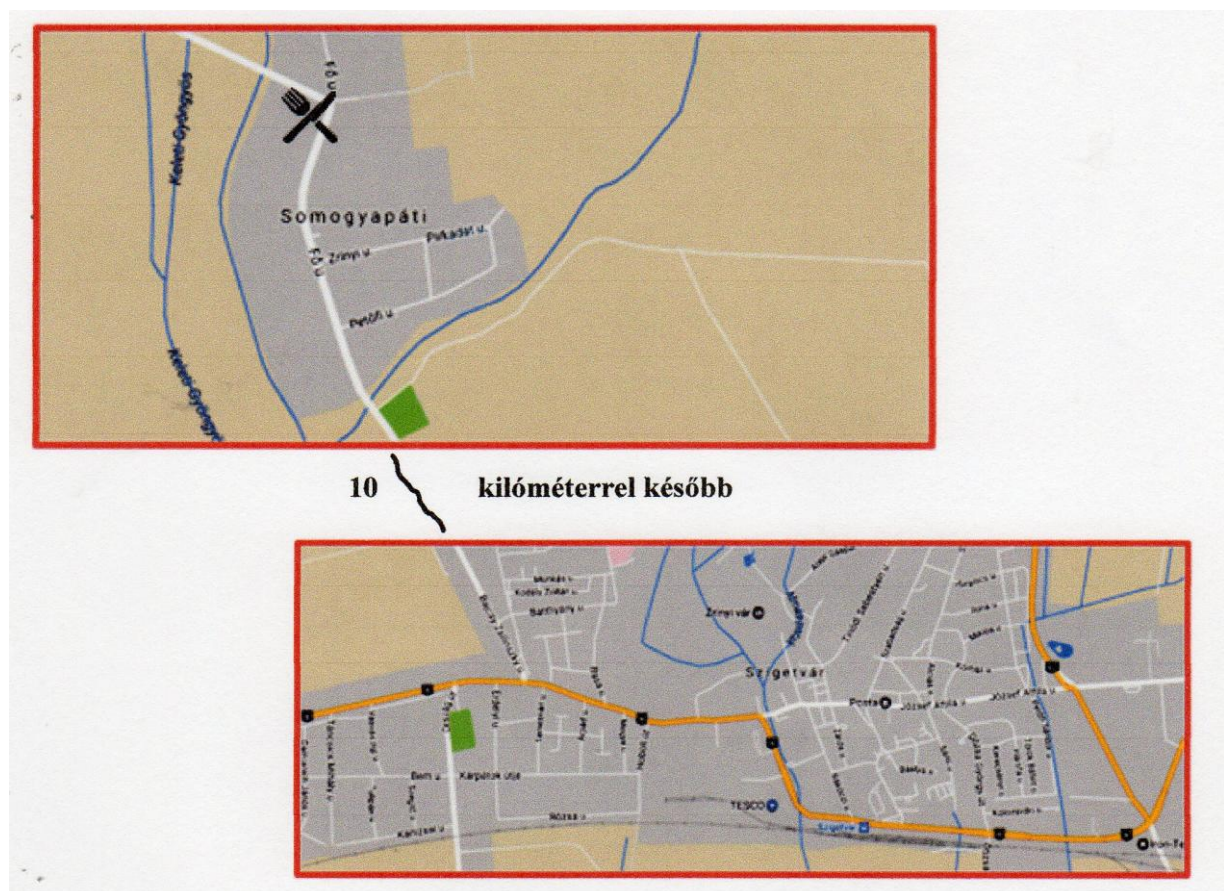
Összesen 46 fő vett részt a találkozón, közülük hét ükunoka, 13 szépunoka, tíz "szebbunoka", öt „mégszebbunoka”. Rajtunk kívül 11 hozzátartozó (férjek, feleségek, stb.) volt jelen. A 'szebbunoka' és a 'mégszebbunoka' kifejezéseket magam kreáltam, javasolva, hogy a 'legszebbunoka' kifejezést tartalékoljuk a következő generáció számára. És talán megfelel majd a 'legeslegszebbunoka' kifejezés is

az ükunokák (azaz, az én generációm) szépunokái részére. Néhányuk talán kissé erőltetett, de még mindig jobb, mint az angolok megoldása, ahol 'grand' a magyar 'nagy' megfelelője, 'great-grand' a 'déd', 'great-great-grand' az 'ük' és 'great-great-great-grand' a 'szép' jelzője. Angolul a 'legeslegszebb' kifejezéshez hét-'great' kellene a 'grand' elé. Megszámolni is sok! Ennél azért mégiscsak egyszerűbb a 'legeslegszebb' jelző...

A következőkben néhány szót ejtek a találkozó helyszínéről, a rendezésről, valamint házigazdáinkról is, minthogy mind a három döntő fontosságú tényező egy-egy találkozót illetően.

A találkozót a Forró család rendezte, azaz Fodor Zoltán, harmadfokú unokatestvérem Gizella leánya (Forró Ferencné) és az ő Norbert fia, a család összes többi tagjának a támogatásával a Szigetvárhoz közeli Dióspusztán. Itt található ugyanis a család tulajdonában lévő Diós Panzió és Kertvendéglő, amelyben nagy, 400 főt befogadó étteremmé alakítható rendezvényterem és 30 fürdőszoba, központi fűtéses 2-ágyas szoba áll a vendégek rendelkezésére.. A létesítmény része a lovaskarám is, amely 32 lónak szolgál otthonául. A panzió elérhetőségét az alábbi térképvázlattal mutatom be (ld. a kés-villa szimbólumot). Leírását azért osztom meg olvasóimmal, mert talán lesznek köztük olyanok, akik ugyancsak szívesen rendeznék találkozóikat Dióspusztán.

A Diós Kertvendéglő honlapja: www.dioskertvendeglo.hu, és a Facebookon is elérhető.

Somogyapáti – Dióspuszta a Zselici Tájegység legészakibb pontja, ahonnan nincs messze a szabadtéri néprajzi múzeumáról híres Szenna, amely 1982-ben [Europa Nostra díjat](#) kapott, és a Zselici Csillagpark sem, ahol a csillagos égbolt, annak minden csodájával a mesterséges, zavaró fényektől mentesen látható. Szigetvár nevezetes vára is a közelben található.

Az előzményeket illetően be kell vallanom, hogy nem az én ötletem volt a találkozó megrendezése, hanem a már említett Gizikéé, akinek Norbert fiával, noha már mintegy hét éve leveleztem, még sohasem találkoztam. Dani fiammal együtt megtett, dunántúli kocsikázásom 2015 nyarán jó alkalomnak tűnt, hogy megismerjem őket. Az egyhetes autóút során Dani fiam többször is fültanúja volt, amint azzal búcsúztam barátaimtól, rokonaimtól: nem valószínű, hogy én még egyszer hazalátogatok. Túl hosszú és fárasztó az út az én koromban, nehéz a hétórás idő-eltolódáshoz hozzászokni. Nehezen bírom a sok futkosást is a nagy melegben, ami ottléteim során szinte sose volt elkerülhető.

Amikor Szigetvárhoz közeledtünk, hogy meglátogassuk Forróékat és Fodor Gini unokanővéremet, Dani arra kért: ne mondjam azt többet. Az ember sose tudhatja, hogy mit hoz a sors. És mit tesz isten: szinte alig léptünk be a házukba, amikor Gizike egyik legelső mondata ez volt: 'Miért nem csinálunk egy Juhász találkozót?' És azzal folytatta: 'Segítenél?'. Ránéztem a fiamra, és azt kellett felelnem: 'örömmel'. És segítettem.

Gizikékék persze jól tudták, hogy már két sikeres Berzsényi találkozó megrendezése volt mögöttem, hogy besegíttem a harmadik Berzsényi és az első Vargha találkozó megrendezésbe, valamint, hogy három Svastits találkozón is részt vettem. Ezekről beszámoltam a korábbi cikkekben is^{3,4,5}. Azt is tudták, hogy nagyon kiterjedt a levelezésem, és hogy az a Juhász családot is érinti. Így talán jogos volt az elvárásuk, aminek az elmúlt 2 év során igyekeztem is eleget tenni..

És segített a találkozó a kutatás terén is

Azaz legalábbis abban, hogy ismét felkeltse a lelkesedésemet a kutatás iránt. Amikor a találkozóra készülődtem, megint szembesültem bizonyos hiányosságokkal, amelyek pótlását korábban elhanyagoltam. Szabó Jánosné Fodor Hédi (ugyancsak harmadfokú) unokahúgom segítségével sikerült azonosítanunk Pretsinszky Franciska szüleit, apai nagyszüleit, testvéreit, első férjét, és az első házasságából származó két fiát is, akiknek egyikét Juhász János ükapám nevelte fel. Ő volt alapi Salamon Vince Ferdinánd, aki a keszthelyi Gazdasági Akadémián szerzett diplomát, majd 48-as honvédfőhadnagy, és később a bozóki uradalom rendelkező tisztje volt. Később rátaláltunk Salamon Vince három lányára és egy fiára is, valamint az egyik lány gyászjelentésére, amelyből kiderült, hogy 1964-ben még

³ Dr. George Berzsényi, Berzsényiek a nagyvilágban, Matrikula, 2.1 (2012), 1-13

⁴ Dr. George Berzsényi, A szentlászlói és balatofüredi Vargha család, Matrikula, 4.2 (2014), 1-11

⁵ Dr. George Berzsényi, Svastits-Csertán őseim és rokonságom, Matrikula, 4.4 (2014), 1-11

több Salamon sarj élt. Az újonnan felfedezett fél-unokatestvéreimmel és utódaikkal még nem próbáltam meg felvenni a kapcsolatot.

Fáradhatatlan munkatársam, Gyimesi Imre ezúttal is segített, ugyancsak hasznunkra volt a zalai Szentpéterúr lelkes kutatója, Schandl Piroska barátom, aki kiderítette, hogy Franciska nagybátyja, a kiskomáromi plébános, Pretsinszky Péter Garamszentbenedeken született. Az ottani körzet levéltára (Štátny archiv v Banskej Bystrici) szerény térítés ellenében megküldte a Pretsinszky család anyakönyvi adatait.

Az összegyűjtött adatok alapján megállapítható volt, hogy Pretsinszky Franciska ükanyám 10 gyermeket szült a világra. Elképzelhető, hogy az ő családja karolta fel Juhász János ükapámat, akiről azonban továbbra is csak annyi ismert, hogy Esztergomban született, Kis-Komáromban volt bérlő, és a közeli Kápolnán halt meg. Ott is van eltemetve, míg felesége Pusztakovácsiban. Kálmán dédapám ugyanis beházasodott az ott birtokos várbogyay Bogyay családba, és a feleségének a hozománya révén ő is birtokos lett. Onnan mentek férjhez húgai is. Minthogy Nikla, ahol a Berzsényi család volt földbirtokos, szomszédos Pusztakovácsival, szinte természetes, hogy Kálmán leánya Berzsényi Sándor felesége, vagyis az én nagyanyám lett.

Juhász őseim

A Juhász-ősökre vonatkozólag Márta néni megosztotta velem azt a családi legendát is, mely szerint egyik ősrünk várkapitány volt, és amikor török rabságba került, a törökök juhokat őriztettek vele. Kiszabadulását követően megtartotta a ragadvány 'Juhász' nevet, és hozzá adta a 'pannfalvi'-t amikor a király hősiessége elismeréseképpen neki adta ez a falut.

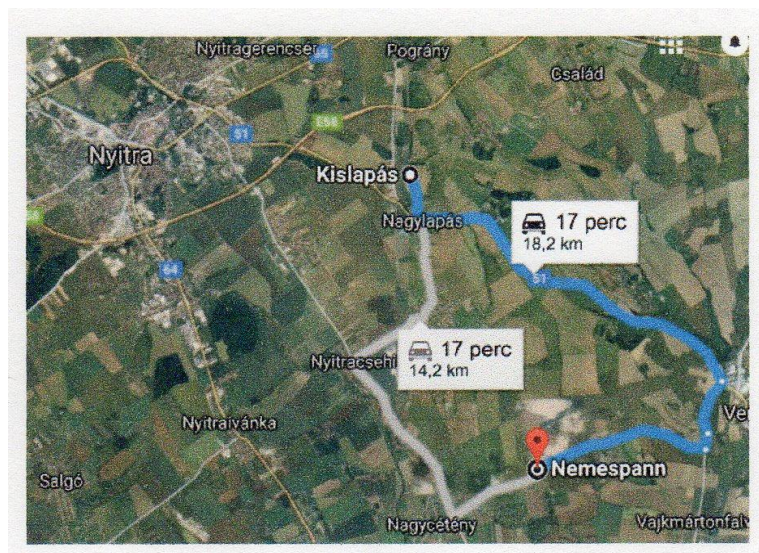
Hinnem kell, hogy ez a legenda valóban 'apáról fiúra szállt' a generációk során, és nem későbbi eredetű. Azaz nem Kempelenről vették át a mi Juhász őseink a legendát, hanem az a család mind-egyik ágában megőrződött. Hédi unokahúgom ugyanis, aki maga is nagy Juhász kutató, rátalált egy hasonló leírásra Kempelen egyik könyvében⁶, ahol viszont Hajas Benedekről szól a hagyomány. Eszerint ő, mint hadi parancsnok török fogságba került, és Érsekújvár pasája juhokat őriztetett vele. Feltételezhetem tehát, hogy a mi Juhász ősrünk, akit a törökök fogságba ejtettek, ugyanaz a kislapási Juhász, alias Hajas Benedek, akiről Kempelen azt írta, hogy címeres levele, amit 1596-ban Habsburg Rudolftól kapott, akkor veszett el, amikor ő török fogságba esett. Kempelen szerint Hajas kiszabadulván, 1622 július 6-án II. Ferdinándtól új címeres levelet kapott, valamint adományt Kislapásra, amelybe a nyitrai káptalan iktatta be. Később rátaláltam a címer leírására is⁷, azaz annak latin szövegére, amit Kasza Pali unokaöcsém így fordított le magyarra:

⁶ Kempelen Béla, Magyar nemes családok, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1913, p. 289-290

⁷ Áldásy Antal, A MNM Könyvtárának Címjegyzéke II. Címeres Levelek, 8. kötet, p. 526, kiadja Áldásy József, Budapest, 1942

“Egyenesen álló, halványkék színű katonai pajzs zöld aljzattal, melyben leopárd van, fehér és fekete foltokkal, száj kitéve, nyelv kiöltve, felfelé álló farokkal, első lábai széjjel. Egy olajfa ága a pajzs jobb oldalától a közepe felé áthúzódva látható. A pajzs tetején nyitott katonai sisak gazdag díszítéssel, rajta orrszarvú, mely hasonlóképpen díszes olajágot tart. A sisak tetején jobb felől arany és vörös, a bal felén pedig ezüst és halványkék szalagok, melyek azt a sisakra borulva kellőképpen díszítik.”

Schneider Miklós könyvéből⁸ néhány további információt is megtudtam a családról. Többek közt azt is, hogy a család egyik tagja, Juhász István, nemespanni lakos volt, és leszármazottai részben ott, Nemespannon maradtak, részben átköltöztek Fejér és Esztergom megyékbe. Ez az információ számomra azért is fontos, mert a mi Juhász János ősünk Esztergomban született. Bizonyítottnak látom tehát, hogy Juhász őseim onnan származnak, míg közeli rokonaik, a 'kislapási' előnevet használó Juhászok a közeli Kislapásról.

Miként az a térképen is látható, a két település között légvonalban csak mintegy 10 km a távolság. S minthogy annak idején főleg lóháton vagy kocsival/szánnal, közvetlen összekötő utakon közlekedtek az emberek, a két falu mindössze mintegy 2 órányira volt egymástól.

Természetesen zavaró lehet a több egymással vetekedő, egymást cáfoló előnév - vajon pannfalvi, hajjas, vagy kislapási a helyes közülük. Úgy tűnik, mindegyikük használatban volt, gyakran párosítva. Voltak továbbá, akik pánfalvinak, sőt bánfalvi-nak is írták a pannfalvi előnevet. (Juhász Kálmán gyászjelentésén az előnév 'pannfalvi'-ként szerepel.

⁸ Schneider Miklós, Fejér megyei nemes családok, Csitány G. Jenő Könyvnyomdája, Székesfehérvár, 1935, p. 100

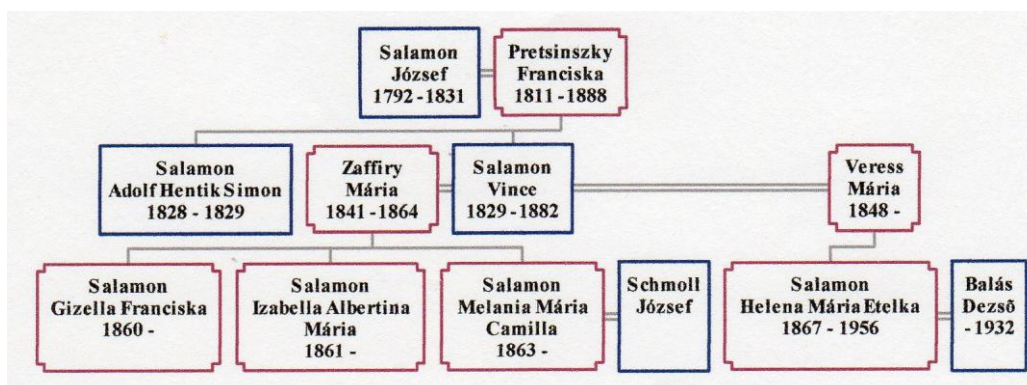
A JuhászFa és a SalamonFa

Leszármazásunk Jánostól a **JuhászFá**-n volt található, amelyet már korábban megosztottam a család tagjaival. Összesen 366-an vagyunk rajta. A **JuhászFa** PDF-változatát, melyen csak a nevek, és (ha tudott) a születés és halál évei szerepelnek, kinyomtattam, és feltettük egy hosszú asztalra, minden jelenlévőt felkérve arra, hogy segítsenek pontosítani a neveket, dátumokat.

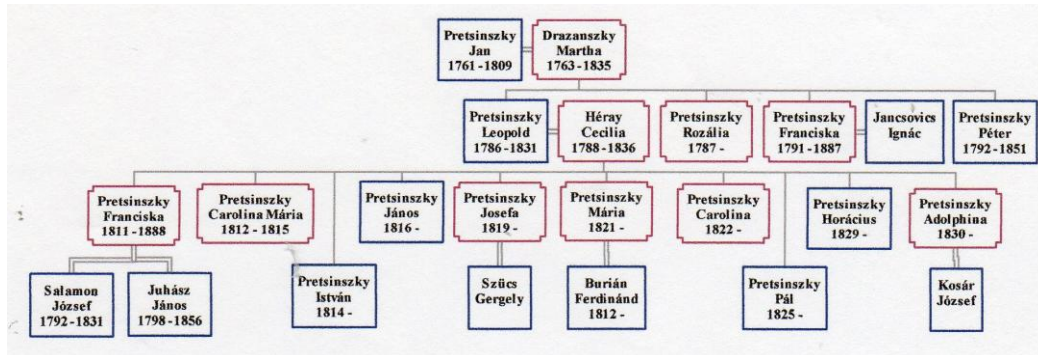

Kedvemre volt, hogy sokan többször is odamentek a négy méter széles családfához tanulmányozandó a rokoni kapcsolatokat. A **JuhászFa** mögé kiterítettük Pretsinszky Franciska ükanyánk családfáját is. Ez utóbbit **SalamonFá**-nak neveztem el, minthogy ükanyám özvegyasszony volt, amikor Juhász János ükapám felesége lett, és Salamon Józseffel való első házasságából is vannak utódai, akik a mi fél-unokatestvéreink. Ezt a családfát a találkozóig még senki sem látta.

Alább a **SalamonFa** két részletét mutatom be. Az elsőn Pretsinszky Franciska és Salamon József utódai láthatók nagyszüleim generációjáig bezárólag, a másodikon pedig ükanyánk nagyszülei és azok utódai vannak feltüntetve.

Mintogy Salamon Vincét Juhász János ükapám nevelte fel, ő úgy tekintett Kálmán dédapámra és hűgaira, mint testvéreire. A gyászjelentésén is úgy hivatkozott rájuk az özvegye. Későbbi utódai mindegyikét még nem sikerült megtalálnom. A tervem az, hogy – ha sikerrel járok - a következő Juhász találkozóra őket is meghívjuk. Addigra remélhetőleg sikerül beírunk a hiányzó évszámokat is.

A találkozó

Csak a legnagyobb elismeréssel tudok írni a rendezésről. A szállás tökéletesen megfelelt az igényeknek, az ételek meleg és finomak voltak, a fogadó- és étkezőterem berendezése tökéletesen alkalmasnak bizonyult arra, hogy a családtagok által hozott tárgyakat is biztonságosan kiállíthassuk. A lelkész, akit barátjaként hívott meg a rendező Forró Norbert, nagyszerűen beszélt, és áldását adta találkozóinkra. Norbert megnyitó szavait követően én szóltam pár szót a családról és a jelenlevő utódokról. A kiváló ebéd után folytatódott a beszélgetés, a kiállított fényképek, dokumentumok és más családi tárgyak megtekintése, és ami a legfontosabb, a barátkozás. Mire az alábbi csoportképhez összegyülekeztünk, szinte mindenki ismerte már a többieket.

A fenti képeket (és további kétszázat) Norbert barátja, a fényképész Soós József készítette. Stúdióját a www.pillanaffoto.hu honlap ismerteti. A képek zömét Norbert feltette a Facebookon létesített 'Juhász Família' oldalára.

Itt említem meg, hogy még az ezredforduló előtt Dióspusztára költözött Demjén Ferenc, Kosuth-díjas zeneszerző és előadóművész, aki jó barátságban van a Forró családdal. Így történt, hogy szombat este ő is átjött a vendéglőbe néhány barátjával, akik zenés műsorral szórakoztattak minket.

Többen tánkra perdültek, de a legvehemensebben két hatéves kislány ropta. Éjszakára már sajnos kevesebben maradtunk, a reggeli után pedig mi is útra keltünk. Szigetvárott Norbert és neje, Reni kalauzoltak bennünket a katolikus templomban és a várban. A jobb oldali képet Reni csinálta, mielőtt elváltunk tőlük abban a reményben, hogy jövőre ismét találkozunk.

Ezúttal már nem jelentettem ki, hogy ez volt az utolsó hazalátogatásom. Örültem, mert az idei Juhász találkozó olyannyira kedvére volt mindenkinek, hogy a Forró család minden évben újrázni kíván.

A találkozókra visszatérve

Szeretnék megosztani olvasóimmal néhány általánosabb megjegyzést, illetve tanácsot, amelyeket a cikk elején levő kérdésekre kaptam a megkérdezettektől. A feltett kérdésekre nem teljes mondatokban, hanem csak vázlatosan, a lényegre szorítkozva fogok reagálni.

Mik voltak a találkozó(i)tok legfontosabb célkitűzései, azaz, mire jó egy családi találkozó?

- Megismernünk egymást, megbarátkozni egymással, megerősíteni a családi kapcsolatokat, megosztani egymással büszkeségünket a hovatartozásunkat illetően.
- A nemzet családok szövevénye; ha azok összetartanak, egységesebb lesz nemzetünk is.
- Közös emlékezés őseinkre, megemlékezés a család neves tagjairól, akik a hazának építői voltak, és sokat tettek érte.
- Példát mutatni a fiataloknak, megosztva velük a családjuk történetét.
- Szokták mondani, hogy 'a név kötelez'. Ám nemcsak a nagy történelmi neveké, hanem bárkié, akinek a számára fontosak a családi hagyományok, és az, hogy az utódoknak továbbadja a megbecsülést ősei és magyarsága iránt⁹.

Hányan voltak a találkozó(i)tokon?

- A történelmi családok találkozói általában nagyobb létszámúak, míg másoké kisebbek. A résztvevők száma nyilván attól is függ, hogy kiket hívunk meg, miként történik a rendezés, és milyenek voltak a korábbi találkozók. Alább felsorolok pár családot és a találkozóik méretét:
30-50 ---- Juhász, Vargha
50-80 ---- Szelestey, Svastits
80-120 ---- Barcza, Bogyay
120-170 ---- Széchenyi, Berzsenyi
Nagyobb ---- Bánó
- Fontos, hogy minél több fiatalabb családtag legyen a találkozókon, hogy legyen kinek továbbadni a szervezés munkáját.
- Fontos, hogy minél több gyerek is legyen jelen, hogy minél korábban tudatosítsuk bennük a családi összetartás fontosságát.
- Természetesen sok múlik azon, hogy mennyire mélyre tud valaki menni a család gyökereinek a megismerésében, mennyire sok rokont akar valaki meghívni, és mennyire ismert a ma is élő rokonok elérhetősége. Fontos kritérium továbbá, hogy idejében megkapják-e a meghívót a külföldön élő rokonok, és hogy csak elektronikusan küldjük ki a meghívókat, vagy rendes postával is.

⁹ Vezetéknevem eredetileg Vargha volt; anyám Berzsenyi nevét már itt, Amerikában vettem fel 1961-ben.

A Juhász család esetében csak Juhász – Pretsinszky ükszüleinkhez tudtunk visszamenni, de szerencsések voltunk, minthogy nekik 31 ükunokájuk volt, és legtöbünknek kiterjedt családja van már.

Svastits – Csertán ükszüleimnek is 32 ükunokájuk volt, ami már eleve szép számú résztvevőhöz vezetett volna, de arra a távolabbi Svastits rokonokat is meghívtunk.

Vargha – Etényi ükszüleimnek 'csak' 19 ükunokájuk volt, de ott is kitágítottuk a meghívandók listáját, és Vargha Lajos ükapánk Vargha ükapjának az összes ismert utódját meghívtuk.

Berzsenyi – Takách ükszüleim esetében ugyancsak felmentünk Berzsenyi Dániel ükapámnak Berzsenyi Benedek ükapjához. Minthogy neki mintegy 6000 utódjáról tudunk, és minthogy erős a kötődés Berzsenyi Dániel nimbuszá-hoz, itt még nagyobb volt a résztvevők száma.

- Meg kell jegyezni, hogy nem könnyű feladat a ma is élő rokonság elérhetőségének a felfedezése, majd a címlista aktualitásának fenntartása, még akkor sem, ha csak az e-mail címekre szorítkozunk. Azok is sokszor változnak anélkül, hogy arról értesítést kapnánk.

Mi volt a program?

Bár én részletesebb leírásokat kértem, olyanokat nemigen kaptam. Így a válaszokat alább ugyancsak távirati stílusban adom közzé.

- ♦ Szép magyar szokás, hogy a házigazda kis kupicányi pálinkás koccintással köszöntse a megérkező rokonság tagjait.
- ♦ Fontos, hogy valaki imával kezdje az összejövetelt, és ha van a családban egy lelkész, megáldja ő az összegyűlt rokonságot és a találkozó célkitűzéseit. Különösen fontos ez a mai, túlzottan szekuláris világban.
- ♦ Legyen mindenkin egy kitűző / névkártya, hogy össze tudjuk hangolni a neveket és az arcokat, és emlékezzünk egymásra.
- ♦ Lehetőleg tömör legyen a megnyitó előadás, mely az őseket ismerteti, esetleg a család ősi eredetét, valamint a jelenlevő utódokat mutatja be.
- ♦ Ha vannak a közelben ősi családi sírok, szép gesztus, ha a résztvevők egy-egy szál virággal odalátogatnak. Amikor Gyenesdiáson volt a Svastits találkozó, azt a keszthelyi temető Svastits kriptájánál kezdtük el, míg Balatonfüreden a Vargha ősök sírjait látogattuk meg.
- ♦ Nagyon fontos, hogy valaki sok jó fényképet csináljon, és hogy azok meg legyenek osztva a rokonsággal. Jobb, ha a fényképésznek szakmája az, és ha ő nem családtag. És még jobb, ha nem csak fényképez, de összeállít egy videót is, melyet be lehet mutatni a későbbi találkozón.
- ♦ Fontos a helybeli TV csatornát értesíteni a találkozóról, és elkérni az elkészült kisfilmet, hogy azt be lehessen mutatni a következő találkozón.
- ♦ Meg kell szervezni az ebédet, lehetőleg önköltségesen.

- ♦ Legyen lehetőség kávéra, üdítőkre, esetleg süteményekre és pogácsákra is a nap során.
- ♦ Fontos, hogy ki legyen téve egy részletes családfa. Megoldható, ha 1000-nél nem nagyobb a családtagok száma. Ha nagyobb, vetítéssel be lehet mutatni annak PDF változatát.
- ♦ Fontos, hogy legyen egy csoportkép, de jó, ha több is van a család különféleágairól.
- ♦ Ha vannak előadások is, fontos, hogy azok rövidek legyenek; a hosszabb változatot e-mail mellékletként is meg lehet osztani.
- ♦ Jó, ha van egy zenei műsor is, lehetőleg olyan, amely valamelyest a családhoz kötődik.
- ♦ Érdemes kisebb kiállítást rendezni a családtagok által a találkozóra hozott fényképekből, iratokból, családi ereklyékből, és más családi vonatkozású dolgokból Természetesen, már a meghívó levélben szorgalmazni kell, hogy ezeket a családtagok hozzák magukkal.
- ♦ Voltak olyan találkozók, melyeken egy emlékfát ültettek a résztvevők.
- ♦ Több napos találkozók esetén a program színesíthető családi misével, illetve ünnepi vacsorával, amit tánc követ.
- ♦ A legeslegfontosabb az, hogy sok idő és megfelelő hely álljon rendelkezésre a kötetlen beszélgetésekhez.

Volt-e külön foglalkozás a gyerekekkel? Miből állt az a program?

- ▲ Egyik rokonom egy íjász versenyt rendezett a nagyobbak részére.
- ▲ A lányokat sodrófa hajítással szórakoztatták.
- ▲ Volt ahol egy közeli strandra vitte ki valaki a gyerekeket, másutt egy szabadtéri fürdőbe.
- ▲ Az egyik találkozón kézműves foglalkozást szerveztek a gyerekek részére.
- ▲ A 2011-es Berzsenyi találkozón az egyik unokahúgom egy irodalmi vetélkedőt rendezett az idősebb gyerekek és az érdeklődő felnőttek részére.

Egy vagy több napos volt a találkozótok?

- ★ Gyakoribb az egy napos találkozó, szombaton, nyáridőben, miután vége a tanításnak. Rendszerint reggel 10 órakor kezdődik, és a késő délutáni órákig tart.
- ★ Több napos találkozók esetében fel kell készülni arra, hogy másnapra csak kevesen maradnak, még akkor is, ha kedvükre van a program.
- ★ Ha a találkozó egy hajdani kastélyból kialakított 'kastélyszálló'-ban kerül megrendezésre, akkor talán természetesebb a több napos találkozó, másnapi (vasárnapi) misével.

Mi az, amit másként csinálnál, ha megint rendeznél egy találkozót? Milyen tanácsokkal szolgálsz azoknak, akik még nem rendeztek családi találkozókat?

- ❖ Fontos, hogy olyan családtag rendezze a találkozót, aki a legapróbb részletekre is figyelemmel tud lenni. Az is fontos, hogy legyenek segítők.
- ❖ A részvételi díjakat idejében kell beszélni ahhoz, hogy a számlákat fedezni tudja a találkozó rendezője. Később azokról pontosan számot kell adni. Jobb, ha a szervező egyik segítőtje vállalja a pénztári teendőket.

- ❖ A találkozón fontos, hogy senki se érezze magát egyedül; néha nem árt, ha megbolygatjuk a kialakult csoportokat, javasolva, hogy egyesek üljenek át más asztalokhoz, ismerkedjenek meg ezzel vagy azzal a rokonnal stb. A szervező munkája tehát nem ér véget azzal, hogy együtt van a társaság; arra is törekednie kell, hogy mindenki jól érezze magát.

Ezúton mondok köszönetet Bogyay Istvánnak és Évinek, Bánó Sándornak, Tóth Attilának, Széchenyi Kálmánnak, Szelestey-Polgár Attilának és Aczél Balázsnak, kik kérdőívemre reagáltak. Javaslataikat igyekeztem a lehető legjobban hasznosítani nem csak a Juhász találkozón, de a jelen cikkben is.

Ezen cikkemet azzal a kívánsággal fejezem be, hogy legyen a jövőben is sok szép családi találkozója minden olvasómnak. Ezzel segítsük, hogy összeforrjanak a családok, és hogy a családok összeforrása révén egységesebbé váljon nemzetünk is egy jobb jövő érdekében!

Könyvismertetés

Dr. Babós Lajos: Arad felett beborult az ég

Az 1848/49-es szabadságharc aradi mártírjai közül csak 13-ról emlékszik méltó módon a történelemtudomány, pedig valójában 16-an voltak.

Közülük az első vértanú Ormai (Auffenberg) Norbert ezredes, a honvéd vadászezredek főparancsnoka, Kossuth szárnysegéde. A Haynau által 36 évesen kivégzett forradalmár romantikus életutat járt be. Az Arad felett beborult az ég című regény 152 oldalon meséli el Ormai életét történelmi hitelességgel, születésétől a szabadságharc bukását követő első véres megtorlásig.

Ormai Norbert a magyar szabadságharc kevésbé ismert hősei közé tartozik, holott ő volt az első aradi vértanú, akit már 1849. augusztus 22-én, vagyis hat héttel október 6.-a előtt, kivégeztetett Haynau tábornagy. Dr. Babós Lajos, a vértanú kései leszármazottja kisregényben örökíti meg az eredetileg Norbert Auffenberg néven Csehországban született honvéd ezredes kalandos életét.

Ormai egy korábbi, lengyelbarát összeesküvés résztvevőjeként még Munkácson raboskodott, amikor kitört az 1848-as forradalom. 1848 nyarától már fegyveres szolgálatot teljesített a Délvidéken, majd Kossuth egyik segédtszjtje, később a honvéd vadászezredek szervezője és felügyelője lett.

1848-49 nemcsak a katonai ranglétrán történő emelkedést, hanem a szerelmet is meghozta számára: a csillogó szépségű, 18 éves Rozsváry Vilma személyében. A szabadságharc katonai veresége azonban véget vetett a rövid ideig tartó boldogságnak: Ormait kivégezték, felesége pedig – közös gyermek megszületését követően – emigrált. A kötet nemcsak az 1848-49-es szabadságharc iránt érdeklődők, hanem a családtörténeti kutatások hívei számára is izgalmas és tanulságos olvasmány

Kiadó: BabósGen, Budapest, 2017

ISBN 978-963-12-7656-5

Szerzőink figyelmébe

A szerkesztőség családtörténeti tárgyú cikkeket, könyvismertetések, illetve az egyesület életével és szakmai rendezvényekkel kapcsolatos beszámolókat vár az egyesület tagságától és az érdeklődő olvasóközönségtől egyaránt.

Kérjük, hogy:

- a lehető legjobban ellenőrizték állításaikat, szakirodalmi, levéltári hivatkozással, példával támasszák alá; arról írjanak, amit jól ismernek.
- a cikkeknek a hiánytalan, végleges, „nyomdakész” változatát adják le, leadás után nincs már mód a változtatásra!
- az átírásokhoz az eredeti irat olvasható minőségű (de nem több MB-os terjedelmű) fényképét a lektorok számára mellékeljék, még akkor is, ha nem lesznek a cikkbe beillesztve.
- a cikkbe beillesztésre kerülő képek lehetőleg legyenek jó felbontásúak, de egyenként ne haladják meg az 500 kB-ot.
- a cikkbe beillesztésre kerülő képek helyét és az esetleges képaláírást adják meg a szövegben, a képeket ne illesszék be a cikkbe, hanem küldjék mellékletben.
- ügyeljenek a helyes gépelésre, futtassanak helyesírás-ellenőrzést leadás előtt.
- ügyeljenek az iratátírás, forrásközlés pontosságára.
- az évszázadokat arab számmal, a dátumokat a következő formában tüntessék fel: „1632. július 23.” („1632.07.23.” és hasonló formátumok kerülendőek!) Lábjegyzetben az „1632. júl. 23.” is megfelelő.
- a felhasznált műveket és levéltári anyagot lábjegyzet formájában hivatkozzák, külön irodalomjegyzéket nem szükséges készíteni.
- idézeteknél mindig adják meg a forrást.
- a felhasznált szakirodalmat/iratokat egységesen a következő szabványos formában adják meg:

Könyv:

Kovács István: A könyv. Bp., 2000. 50-55.

További hivatkozások esetén: *Kovács I.:* i. m. 62-64.

Ugyanarra a műre történő egymást követő hivatkozások esetén: Uo. 75-77.

Folyóiratcikk:

(3 vagy több szerző: et al., annál kevesebb: név szerint):

Darvas A., Kiss I., Jónás Á.: A folyóiratcikk címe. In: *Élet és Irodalom* 1.(2005.) 10-13.

Elektronikus:

Mint folyóiratcikk, és a részletes hivatkozásban fel kell tüntetni az URL-t és lehetőleg a letöltés dátumát:

Darvas A.: A folyóiratcikk címe. *Élet és Irodalom Online* (2005. június 12.).

<http://www.es.hu/pd/display.asp?channel=PUBLICISZTIKA0637> (Letöltés dátuma: 2006. aug. 20.)

Levéltári irat:

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (továbbiakban: MNL OL) P 2018 Tomcsányi (Tomcsini) család vásárosnaményi levéltára, 1. cs. 1. tétel Tomcsányi család évre rendezett iratai, 1603.

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára (továbbiakban: MNL PML) IV. 3. c/2. Pest-Pilis-Solt vármegye nemesi közgyűlésének iratai, köz- és kisgyűlési iratok, nemességi iratok (acta nobilitaria) 1792. fasc. 2. nr. 1988.

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy válogasson a beadott cikkek közül, későbbi számra halassza megjelentetésüket, a terjedelmesebb írásokat több részre bontva közölje le. A szakirodalmi összefoglalásokkal szemben előnyben részesülnek a primér források felhasználásával készült, egyéni kutatómunkán alapuló cikkek.

Nem megfelelő színvonalú, a családfa-kutatáshoz vagy az egyesület tevékenységéhez nem kapcsolódó, korábban máshol már megjelent írásokat a szerkesztőség nem fogad el közlésre.

A cikkeket MS Word formátumban a matrikula@macse.org címre várjuk.

Köszönjük leendő szerzőink munkáját, fáradozását!

A szerkesztőség

Matrikula 2017 tartalomjegyzék

1. szám (március)

Boldog Györgyi, Dr. Sipos III. Béla:

A Szakács (székelyszenterzsébeti) és rokon székely családok története és családfái 1
(1. rész)

Dr. Babós Lajos: *Nem túlzás – égimeszelő családfa!* 34

Szerzőink figyelmébe 40

2. szám (június)

Boldog Györgyi, Dr. Sipos III. Béla:

A Szakács (székelyszenterzsébeti) és rokon székely családok története és családfái 1
(2. rész)

Magyarné Klopfer Ildikó: *Tamás Róbert családjának története* 45

Könyvismertetés 54

Dr. Babós Lajos: *A természet csodáira épült Kendő - helytörténeti monográfia*

Szerzőink figyelmébe 56

3. szám (szeptember)

Bándy Márta : *Clama Anna, avagy a hamis keresztlevél* 1

Dr. Babós Lajos: *Adalékok az első aradi vértanú családtörténetéhez* 4

Boldog Györgyi, Dr. Sipos III. Béla:

A Szakács (székelyszenterzsébeti) és rokon székely családok története és családfái 23
(3. rész)

Könyvismertetés 84

Dr. Babós Lajos: *Zantoutól napjainkig*

Szerzőink figyelmébe 85

4. szám (december)

Takács Zsuzsanna: *Vál: az Ürményiek hagyatéka* 1

Dr. George Berzsenyi: *A pannfalvi Juhászok találkozója* 16

Könyvismertetés 31

Dr. Babós Lajos: *Arad felett beborult az ég*

Szerzőink figyelmébe 33

Matrikula 2017 tartalomjegyzék 35

„JÖVŐNK KULCSA A MÚLT”

II. országos családtörténeti konferencia és workshop

Helyszín: Aba-Novák Agóra Kulturális Központ

(5000 Szolnok, Hild János tér 1.)

Időpont: 2017. október 12.

Fotó: Mészárosné Csók Zsuzsanna (MNL JNSZML)

[Mészárosné Csók Zsuzsanna \(MNL JNSZML\) képei](#)

[Soltész Istvánné képei](#)

[Beszámoló \(Szücs János\)](#)

TEMETŐI SÉTA AZ 1848/49-ES FORRADALOM MÁRTÍRJAINAK A TISZTELETÉRE

Helyszín: A Fiumei úti Sírkert Budapest Fiumei út 16-18

Időpont: 2017. október 7.

Fotó: Gyurkó Tünde

[Gyurkó Tünde képei](#)

[Beszámoló \(Szücs János\)](#)

MACSE

H-1111 Budapest
Budafoki út 10/A. II/3/a.

E-mail: macse@macse.hu

Adószám: 18213056-1-41

KSH: 18213056-6499-529-01

Egyesületi tisztségviselők

Dr. Kollega Tarsoly István
elnök

Dr. Hatvany Béla Csaba
elnökhelyettes

Beszeda László
titkár

Hirschler András
titkár

Kónya Zsuzsanna
titkár

Lengyel Sándor
titkár

Németh József
titkár

Papcsik Béla
titkár

Szigetiné Zékány Ilona
titkár

Gelei Judit
kincstárnok

Dr. Balás István
az ellenőrző bizottság tagja

Gonda István
az ellenőrző bizottság tagja

Laurinyecz Pál
az ellenőrző bizottság tagja

Látogassa meg web-
helyünket:

<http://www.macse.hu>

A Kossuth család címere Fejérpataky László *Magyar czímeres emlékek* című munkájából